

ปัจจัยกำหนดการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ
ของบริษัทที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมไทย
(The Determinants of Outward Foreign Direct
Investment of Manufacturing Firms in Thailand)

กิริยา กุลกลการ

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

26 สิงหาคม 2556

เกริ่นนำ

- สถานประกอบการไทยได้ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด
- ปริมาณการสะสมทุนของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของไทยที่เพิ่มขึ้นอย่างมากจากน้อยกว่า 500 ล้านดอลลาร์ สรอ. ในปีพ.ศ. 2533 เป็นสูงกว่า 25,000 ล้านดอลลาร์ สรอ. ในปีพ.ศ. 2553 (UNCTAD, 2009)
- เป็นผลพวงมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่รวมถึง AEC นอกจากนี้ ยังเป็นผลมาจากค่าจ้างแรงงานและต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น

คำถาม

- บทบาทของรัฐไทยที่เกี่ยวข้องกับการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของนักธุรกิจไทยควรเป็นเช่นไร รัฐจำเป็นต้องเข้าไปสนับสนุนใคร ในเรื่องใด หรือไม่อย่างไร
- พฤติกรรมการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของไทยเป็นเช่นไร
 - ออกไปลงทุนในประเทศใด
 - อุตสาหกรรมใด
 - ทำไมถึงออกไปลงทุน
 - บริษัทเหล่านี้มีลักษณะพิเศษอย่างไร ทั้งในแง่คุณลักษณะ เช่น ขนาดของบริษัท ผลประกอบการในรูปตัวเงิน และประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในรูปเงินกู้ยืม และสิทธิประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น

คุณูปการของงานศึกษา

- มีงานศึกษาทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์เรื่องการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศอยู่ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสำหรับประเทศพัฒนาแล้ว และประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียง
- แต่พฤติกรรมการออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศของประเทศกำลังพัฒนามีลักษณะเฉพาะ
- มีงานศึกษาในกรณีประเทศไทยอยู่พอสมควร แต่งานศึกษาเกือบทั้งหมดในประเทศไทยศึกษาเฉพาะกรณีบริษัทใหญ่ๆ จำนวนไม่กี่ราย ทำให้มีข้อจำกัดในการนำมาประยุกต์ใช้ในวงกว้าง
- งานศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างในระดับบริษัทครอบคลุมบริษัทกว่า 2,000 แห่งในภาคอุตสาหกรรมไทยในช่วงเวลา 2 ปี ทั้งขนาดเล็กใหญ่ ทุกภาค และทุกอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์

- เพื่อศึกษาถึงลักษณะการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบริษัทในภาคอุตสาหกรรมไทย
- เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะ ผลประกอบการ และความช่วยเหลือที่ได้รับจากภาครัฐ ระหว่างบริษัทในภาคอุตสาหกรรมไทยที่ออกไปและไม่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศ
- เพื่อศึกษาถึงสาเหตุหรือปัจจัย ทั้งในเชิงคุณลักษณะ ผลประกอบการ และการสนับสนุนที่ได้รับจากภาครัฐ ที่ส่งผลต่อการออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของบริษัทในภาคอุตสาหกรรมไทย
- เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการออกไปลงทุนในต่างประเทศ

วรรณกรรมปริทัศน์

- ธุรกิจระหว่างประเทศ (International business)
- เศรษฐศาสตร์ (Economics)
 - เศรษฐศาสตร์มหภาค
 - เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม
 - เศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ
- บริบทของประเทศเกิดใหม่

International Economics

- General equilibrium study
- Analyze relationship b/w firm characteristics, market structure, mode of productions
- 3 modes of productions:
 - produce and sell locally
 - export
 - outward FDI

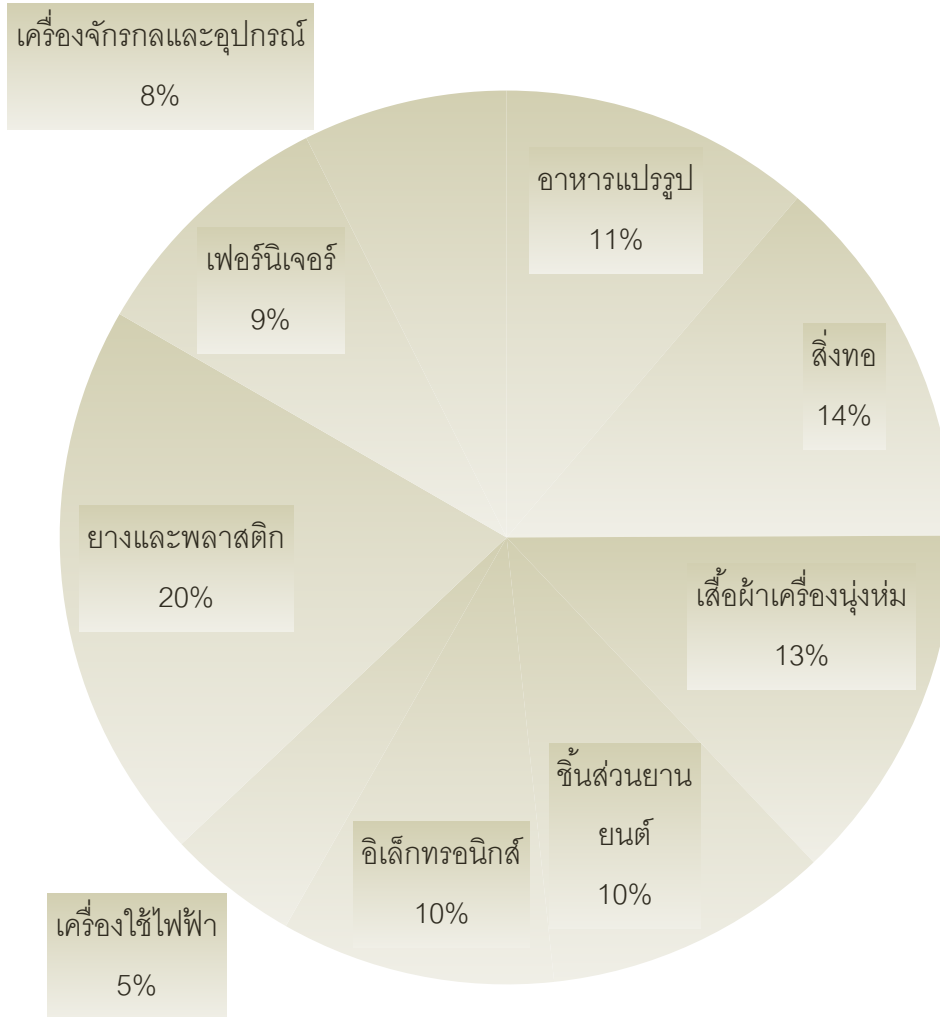
Helpman, Melitz and Yeaple (2004)

- Key assumptions:
 - Monopolistic competition
 - Firms with heterogeneous productivity
 - Fixed costs for export and FDI.
 - Fixed costs for export < fixed costs of FDI
- Results: modes of productions are determined by productivities
 - Firms with lowest productivity produce and sell locally.
 - Intermediate firms exports
 - Firms with highest productivity do FDI
 - Time-series interpretation: local producers -> exporters -> outward FDI

ข้อมูล

- การสำรวจสถานประกอบการในเรื่องระดับการเพิ่มผลผลิตและบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทย จากสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ 2547, 2550
- 9 อุตสาหกรรม: อาหารแปรรูป, สิ่งทอ, เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม, ชิ้นส่วนยานยนต์, อิเล็กทรอนิกส์, เครื่องใช้ไฟฟ้า, ยางและพลาสติก, เพอร์นิเจอร์, เครื่องจักรกลและอุปกรณ์
- จำนวนตัวอย่าง:
 - ปี 2547: 1,255 ตัวอย่าง
 - ปี 2550: 1,043 ตัวอย่าง

ข้อมูล

ข้อมูล

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด	บริษัท ส่งออก	ร้อยละของ บริษัทส่งออก	บริษัทที่ ลงทุน ต่างประเทศ	ร้อยละของ บริษัทที่ ลงทุน
อาหารแปรรูป	259	207	79.92	7	2.70
สิ่งทอ	314	142	45.22	8	2.55
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	299	193	64.55	10	3.34
ชิ้นส่วนยานยนต์	238	131	55.04	7	2.94
อิเล็กทรอนิกส์	228	158	69.30	14	6.14
เครื่องใช้ไฟฟ้า	109	57	52.29	5	4.59
ยางและพลาสติก	468	214	45.73	6	1.28
เฟอร์นิเจอร์	213	102	47.89	2	0.94
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	170	84	49.41	3	1.76
รวมทุกอุตสาหกรรม	2298	1288	56.05	62	2.70

บริษัทที่ส่งออกและบริษัทที่ลงทุนโดยตรง

อุตสาหกรรม	จำนวนบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (1)	จำนวนบริษัทที่ออกไปลงทุนโดยตรงยังต่างประเทศและส่งออก (2)	สัดส่วนร้อยละ $(2)/(1)*100$
อาหารแปรรูป	7	7	100.00
สิ่งทอ	8	7	87.50
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	10	10	100.00
ชิ้นส่วนยานยนต์	7	7	100.00
อิเล็กทรอนิกส์	14	10	71.43
เครื่องใช้ไฟฟ้า	5	5	100.00
ยางและพลาสติก	6	5	83.33
เฟอร์นิเจอร์	2	2	100.00
เครื่องจักรกลและ	3	2	66.67
รวมทุกอุตสาหกรรม	62	55	88.71

- บริษัทที่ลงทุนโดยตรงส่วนใหญ่ส่งออก

จำนวนแรงงานกับรูปแบบการผลิต

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด (คน)	บริษัทส่งออก (คน)	บริษัทลงทุนต่างประเทศ(คน)
อาหารแปรรูป	582.70	698.34	760.43
สิ่งทอ	301.16	511.58	1136.25
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	315.60	417.57	1206.80
ชิ้นส่วนยานยนต์	282.88	388.21	757.57
อิเล็กทรอนิกส์	878.24	1168.23	1041.86
เครื่องใช้ไฟฟ้า	392.19	678.93	843.80
ยางและพลาสติก	161.74	252.00	996.50
เฟอร์นิเจอร์	168.25	263.61	415.50
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	109.46	173.38	463.67
รวมทุกอุตสาหกรรม	339.56	518.09	948.23

- บริษัทที่ลงทุนโดยตรงมีจำนวนแรงงานสูงที่สุด ยกเว้น อิเล็กทรอนิกส์

รายได้กับรูปแบบการผลิต

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด (ล้านบาท)	บริษัทส่งออก (ล้านบาท)	บริษัทลงทุน ต่างประเทศ (ล้านบาท)
อาหารแปรรูป	892.33	1047.33	1023.73
สิ่งทอ	337.88	617.18	578.55
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	180.11	256.80	722.18
ชิ้นส่วนยานยนต์	633.28	984.72	1331.57
อิเล็กทรอนิกส์	2089.30	2912.92	1351.89
เครื่องใช้ไฟฟ้า	1139.38	2084.91	1133.90
ยางและพลาสติก	362.70	670.99	1957.15
เฟอร์นิเจอร์	91.59	144.63	414.65
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	149.92	266.67	1160.15
รวมทุกอุตสาหกรรม	590.55	964.92	1112.68

¹รายได้ทั้งหมดถูกคิดที่ราคาของปี 2547

- บริษัทที่ลงทุนโดยตรงมีรายได้มากกว่าบริษัทส่งออก และมากกว่าบริษัทที่ไม่ส่งออกและลงทุนต่างประเทศ

อายุกับรูปแบบการผลิต

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด	บริษัทส่งออก	บริษัทลงทุนต่างประเทศ
อาหารแปรรูป	17.22	16.93	16.00
สิ่งทอ	18.06	21.18	28.38
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	14.36	15.61	18.90
ชิ้นส่วนยานยนต์	15.76	15.95	24.14
อิเล็กทรอนิกส์	12.52	13.38	16.21
เครื่องใช้ไฟฟ้า	15.82	16.88	18.40
ยางและพลาสติก	15.23	16.20	20.00
เฟอร์นิเจอร์	14.10	14.83	20.50
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	14.26	14.82	10.33
รวมทุกอุตสาหกรรม	15.37	16.24	19.48

- บริษัทที่ลงทุนโดยตรงมีอายุมากกว่าบริษัทอื่นๆ

ผลิตภาพกับรูปแบบการผลิต

อุตสาหกรรม	บริษัททั้งหมด (ล้านบาท/คน)	บริษัทส่งออก (ล้านบาท/คน)	บริษัทลงทุน ต่างประเทศ (ล้านบาท/คน)
อาหารแปรรูป	2.04	1.74	1.18
สิ่งทอ	1.10	1.38	0.84
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	0.50	0.57	0.69
ชิ้นส่วนยานยนต์	1.70	2.20	1.73
อิเล็กทรอนิกส์	1.85	2.20	1.53
เครื่องใช้ไฟฟ้า	2.05	2.76	0.94
ยางและพลาสติก	2.94	4.71	7.61
เฟอร์นิเจอร์	0.63	0.61	0.78
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1.03	1.27	1.34
รวมทุกอุตสาหกรรม	1.63	2.05	1.80

- ไม่มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างผลิตภาพกับการส่งออกและลงทุนในต่างประเทศ

สัดส่วนการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศของ บริษัทที่ลงทุนต่างประเทศ

อุตสาหกรรม	สัดส่วนการลงทุนต่างประเทศ/การลงทุนทั้งหมด
อาหารแปรรูป	34.00
สิ่งทอ	38.43
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	33.50
ชิ้นส่วนยานยนต์	20.71
อิเล็กทรอนิกส์	40.27
เครื่องใช้ไฟฟ้า	30.00
ยางและพลาสติก	72.60
เฟอร์นิเจอร์	10.00
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	25.00
รวมทุกอุตสาหกรรม	33.80

ประเภทของการลงทุนโดยตรง

อุตสาหกรรม	ศูนย์กระจายสินค้า	สำนักงานขาย	โรงงาน
อาหารแปรรูป	2	1	3
สิ่งทอ	1	1	2
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	0	0	3
ชิ้นส่วนยานยนต์	2	2	4
อิเล็กทรอนิกส์	3	1	2
เครื่องใช้ไฟฟ้า	0	1	1
ยางและพลาสติก	1	0	3
เฟอร์นิเจอร์	0	0	2
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1	1	1
รวมทุกอุตสาหกรรม	10	7	21
(ร้อยละ)	(26.32)	(18.42)	(55.26)

หมายเหตุ: ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการลงทุนโดยตรงถูกสอบถามสำรวจในการสำรวจปี 2550 เท่านั้น

จำนวนบริษัทที่ลงทุนโดยตรงแยกตามประเทศที่ลงทุน

อุตสาหกรรม	จีน	อเมริกา	แอฟริกา	เอเชีย	ยุโรป	อื่นๆ
อาหารแปรรูป	3	1	0	2	0	0
สิ่งทอ	3	3	0	1	0	2
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	3	2	0	2	0	4
ชิ้นส่วนยานยนต์	2	2	0	4	0	0
อิเล็กทรอนิกส์	7	4	1	1	0	0
เครื่องใช้ไฟฟ้า	2	1	1	0	0	2
ยางและพลาสติก	0	2	0	0	0	3
เฟอร์นิเจอร์	0	0	0	0	0	2
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1	0	0	1	0	1
รวมทุกอุตสาหกรรม	21	15	2	11	0	14
(ร้อยละ)	(33.33)	(23.81)	(3.17)	(17.46)	(0.00)	(22.22)

จำนวนบริษัทที่ลงทุนโดยตรงในหลายประเทศ

อุตสาหกรรม	บริษัทที่ลงทุนในหลายประเทศ	บริษัทที่ลงทุนในต่างประเทศ
อาหารแปรรูป	1	7
สิ่งทอ	2	8
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	1	10
ชิ้นส่วนยานยนต์	1	7
อิเล็กทรอนิกส์	1	14
เครื่องใช้ไฟฟ้า	1	5
ยางและพลาสติก	0	6
เฟอร์นิเจอร์	0	2
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1	3
รวมทุกอุตสาหกรรม (ร้อยละ)	8 (12.9)	62 (100)

ตารางที่ 15: เหตุผลสามข้อแรกของการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ

อุตสาหกรรม	แรงงาน ถูก	ตลาดสินค้า ใหญ่	คุณภาพ แรงงาน	ภาษีต่ำ	สาธารณ- ูปโภค	ภาษี วัตถุดิบต่ำ
อาหารแปรรูป	2	2	0	1	0	0
สิ่งทอ	4	3	3	0	0	0
เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	6	1	3	1	0	0
ชิ้นส่วนยานยนต์	1	5	1	3	1	1
อิเล็กทรอนิกส์	2	1	2	2	0	1
เครื่องใช้ไฟฟ้า	2	1	1	0	0	1
ยางและพลาสติก	4	0	0	1	0	0
เฟอร์นิเจอร์	2	1	1	1	0	1
เครื่องจักรกลและอุปกรณ์	1	0	1	0	0	0
อาหารแปรรูป	24	14	12	9	1	4
รวมทุกอุตสาหกรรม	48	28	24	18	2	8
(ร้อยละ)	(77.42)	(45.16)	(38.71)	(29.03)	(3.23)	(12.90)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนในต่างประเทศ

สมการ	1	2	3
จำนวนแรงงาน (1000 คน)	0.003*** (0.006)		
รายได้ (พันล้านบาท)		0.003** (0.021)	
ผลผลิตภาพของแรงงาน (พันล้านบาทต่อคน)			0.065 (0.792)
จำนวนตัวอย่าง	2,298	2,298	2,298
R^2	0.017	0.002	0

ค่าในวงเล็บคือ p-value, *** มีนัยสำคัญที่ระดับ 1 เปอร์เซ็นต์, ** มีนัยสำคัญระดับ 5 เปอร์เซ็นต์